

שם ושארית לנפש חיה

שאלות ותשובות

סימן א.

ב"ה ט' באב תרכ"ה לפ"ק קאליש

אל כבוד הרב הקדוש המה"ג מוה"ר לייבלי
אייגר נ"י (א)

יקרת כבודו קבלתי ועל אשר הרב אבד"ק
לובלין הרעיש עליו הקרי' באשר בעת
שהוא סנדק או מוהל נתעכב הברית עד
אחר חצות והרעיש עליו הרב הנ"ל
מדברי הלבוש בס"ס תקפ"ד דבר"ה מלין אחר
שקראו בתורה ואינם ממתינים עד אחר יציאת
ביהכ"נ כמו בשאר שבתות השנה וימים טובים
מפני שבר"ה מאריכין מאד בביהכ"נ ויבא עד
אחר חצות. וצריכין למול קודם חצות משום
זריזין מקדימין למצוות והשבות יעקב בסי'
ל' מביא דברי הלבוש הנ"ל וכתב דמהאי טעמא
יש למחות בחזנים שמאריכים בשבת, כשיש
מילה, עד אחר חצות ומבטלין מצות זריזין.

לפענ"ד על כ"ת ליכא חשש זה כיון דכל
עיקר כונתו רק להכין עצמו לצורך

המצוה לעשותה בקדושה ובטהרה כגודע אין
על כבודו חשש משום זה, דהנה הענין מה
שכתבו דמשום זריזין מקדימין למצות צריך
לעשות קודם חצות אינו מובן מאי הענין לזה
דזריזין מקדימין דוקא לחצות חיום, תלא
הזריזות צריך להיות בתשכמה לגמרי. אך
בודאי הכונה כמו שמצינו בכל הנחו שמצותן
בלילה ואמרו חכמים עד חצות הלילה, כדאיתא
בריש ברכות, דכל אלו מצותן עד שיעלה עמוד
השחר, ולמה אמרו חכמים עד חצות כדי
להרחיק את האדם מן העבירה, שלא יבוא
לששוע לגמרי. והוא חדין במצות מילה שמצותה

ביום, וזריזין מקדימין בהשכמה לגמרי, ועכ"פ
מהראוי שלא לאחרה עד חצות היום שלאחר
חצות בודאי יצא מדרך הזריזות. כיון שמצינו
שחכמים נתנו גדר בזה בדברים שמצותן בלילה
שלא לאחר יותר מחצות. שמא יבוא לששוע
לגמרי, לבטל מצות המילה בזמנה.

וכל זה הוא רק במי שטרוד בדבר אחר
ומעכב המילה, אבל מי שמכין עצמו
לגוף המילה וע"י הכנתו נתעכבה המצוה, בודאי
לא שייך חשש פשיעה שיפסע לגמרי לבטל
המצוה כיון דהשהי' היא רק להכין עצמו.
כדאיתא הוא עצמו מחזיר עליה לשרפה מיכל
קא אכיל מינה (פסחים י"א.).

והנה הרב הקדוש איש אלוקים מו"ה משה
ליב מסאסוב שאול נשאל לפני כבוד
הרב הגאון מאור הגולה בעל ישועות יעקב
באשר הי' צריך הכנה דרבה לקריאת הלל על
הסדר ולאכילת המצה של מצוה, עד שע"י
זה נתעכב במצות אכילת אפיקומן עד אחר
חצות הלילה, אם יוכל להתעכב ע"י זה. או
לבטל והכנות כדי לאכלו קודם חצות, הלא
היא כתובה על ספר ישועות יעקב בסי' תע"ז
סק"א, ואם כי שם לא נאמר מי הי' השואל אך
נפשי יודעת מאד שזאת היתה שאלת הרב
הקדוש הנ"ל.

וזה לשון הספר אעתיק כאן מה שהשבתי
לחכם אחד ע"ד שאי אפשר לו להקדים
אכילת אפיקומן ואמירת הלל קודם חצות לילה
מחמת כמה טעמים, אם יש איסור גדול בדבר,
וכדאי לבטל כל הענינים בכדי להקדים, או
אין בדבר רק זמירות, והנה מה שכתב שאי
אפשר לו להקדים מחמת כמה טעמים, היינו
חכנות להמצוות ולא טעמים אחרים, ולא

משכחת טעמים אחרים שידע קודם פסח שלא יוכל לאכול קודם חצות. והישועות יעקב האריך לענין אם נימא דבמצה אף בדיעבד לא יצא אחר חצות. היינו אם קי"ל כר' אליעזר בן עזרי' דאכילת פסח אף בדיעבד לא הוה רק עד חצות, וכרבא בפסחים דף ק"כ דאכילת מצה ג"כ לא יצא אחר חצות עי"ש בפלפול הישועות יעקב רק לענין זה אם בדיעבד יצא אחר חצות. ומש"ה הסכים עם הרב הקדוש הנ"ל לאכול אפיקומן אחר חצות ולא לבטל ההכנות הנצרכים לו. אף דבאפיקומן ודאי עכ"פ מדינא צריך לאכול קודם חצות. אפ"ה למי שנצרך הכנה יתירא יוכל לאכול אחר חצות, וכאשר כתב הרב הקדוש השואל הנ"ל דאם הוא רק מחמת זהירות בודאי יוכל לעכב לאחר חצות. והטעם נראה לי' דהטעם דצריך לאכול קודם חצות הוא כאשר כתב הרא"ש דאף דקי"ל כר' עקיבא דאכילת פסחים כל הלילה עכ"ז נכון להחמיר כר' אליעזר דאפשר דרבי עקיבא מודה להרחיק את האדם מעבירה באיסור דאורייתא עי"ש. וזה לא שייך היכא דשוהה בשביל ההכנה למצוה דאז לא שייך להרחיק את האדם מעבירה. וה"ה בנ"ד מכ"ש במצות מילה שמדינא לא נזכר בשום מקום האי שיעורא דחצות, רק שזרזין מקדימין, ורק אגב גררא נזכר באיזה מקום שעכ"פ לא ימשיך לאחר חצות, אבל עכ"פ אינו רק משום זהירות וזרזות, וזה היה פשוט בעיני הגאונים הנ"ל, שמה שהנא רק משום זהירות וזרזות, בשביל הכנה למצוה יוכל להמשיך יותר ויאחז צדיק דרכו, וטהור ידים יוסף אומץ לעשות כדרכו בקודש ואל יחוש להמרעישם.

ומה שכתב כק"ת דהפשט זרזין מקדימין למצות היינו שהזרזין מקדימין להכין עצמם להמצות, וזה הוא הפירוש זרזין מקדימין למצות ולא שמקדימין המצות דא"כ הי' לי' למימר זרזין מקדימין המצות (ב). והביא רא"י מאברהם עליו השלום שנצטו קח נא את בנך את יחידך ולך לך אל ארץ המורי' וא"כ המצוה של ולך לך אל ארץ המורי' היה ג"כ מצוה, ואם נימא דהמצוה עצמה מקדימין בצפרא הי' לו לאברהם לילך תיכף בבוקר כמו

שזרזין מקדימין המצוה, ואם שהי' נצרך לו לחבוש את החמור ולבקע עצי עולה. זאת הי' באפשרי לעשות קודם צפרא. ובצפרא תיכף לעשות המצוה של לך לך אל ארץ המורי'. וע"כ שהפירוש שבצפרא זרזין מקדימין למצוות, הזרזין מתחילין להכין עצמם אל המצוה וההכנה להמצוה היא בצפרא, וכן עשה אברהם שתיכף בבוקר זירו עצמו להמצוה ויחבוש את חמורו ויבקע עצי עולה, ודפח"ת. ומשם נלמד שההכנה למצוה צריך להיות תיכף בבוקר ואכתוב לו מה ששמעתי מהרב הק' מו"ה יחזקאל זלה"ה מקומיר על זה מדוע לא זירו אברהם קודם אור היום בבקיעת עצי עולה. לפי מה דאיתא בפרק ר' אליעזר דמילה דר' אליעזר אומר כורתין עצים לעשות פתמין לעשות איזמל. ואנן קי"ל דמכשירי מילה אינם דוחים שבת, ואיתא שם בגמרא אמר ר' יצחק עיר אחת היתה בארץ ישראל שהיו עושין כר"א והיו מתים בזמנם (היינו שלא מת אחד מהם קודם זמנו) ולא עוד אלא שפעם אחת גזרה המלכות גזירה על ישראל על המילה ועל אותה העיר לא גזרה. ותמוה לכאורה כיון דאנן קי"ל שלא כר' אליעזר ומי שיעשה כר' אליעזר יהי' מחלל שבת ויתחייב מיתה, ולבסוף אותה העיר שעשתה כר' אליעזר האריכו ימים. ותירץ דלגדולי שלומי אמוני ישראל והכנה למצוה הוה כהמצוה עצמה ממש, וזה הי' דעת ר' אליעזר שמכשירי מילה דוחה שבת כמו המילה עצמה מאחר שההכנה הוי כמו המצוה עצמה ממש. ונצרך לעשותה בזמן המצוה ממש ולא קודם. שהיא עצמה ההכנה הוי כמו המצוה ממש. אך אנן לא קי"ל כר' אליעזר מפני שאין אנו במדריגה כזו שההכנה של המצוה יהי' כמו המצוה עצמה, אבל אותה העיר שעשו כר' אליעזר והיו באמת במדריגה כזו שההכנה להמצוה הי' אצלם כמו המצוה עצמה ממש, ומש"ה מתו בזמנם. והגזירה לא נגזרה עליהם. ומש"ה גם אברהם אבינו לא בקע העצים קודם עלות השחר מפני שההכנה למצוה הוי כמו המצוה עצמה ממש לאברהם אבינו ע"ה ותיכף אז הי' התחלת המצוה (ג). וכן לכל גדולי שלומי אמוני ישראל ההכנה

למצוה הוא כמו המצוה עצמה. (ד) ובוה יסכר
פי דוברי...

(א) תשובה זו נכתבה על רקע הכרוז
שצוה להכריז בלובלין בשנת תרכ"ה הרב
הגאון וכו' מוהר"ר יהושע העשיל זצ"ל אשכנזי
בנו של הרב הגאון וכו' מוהר"ר משולם זלמן
זצ"ל אבד"ק לובלין בעהמ"ס בית משולם.
נגד הרה"ק ר"ל איגר זצ"ל כידוע היה הרה"ק
הג"ל לאדמו"ר בעיר לובלין והיה מתנהג
בקדושה ובטהרה יתירה ונהג להתפלל באחור
זמן מאד. כי מפני ההכנות הרבות שעשה לטהר
את גופו לא הספיק להתפלל תפלת שחרית
עד לעת ערב. ומפני זה כאשר כבדו אותו
להיות מוהל או סנדק נעשה הברית מילה
והסעודה באחור זמן מאד. ונוסח הכרוז הג"ל
נדפס בירחון "אהל תורה" שנת תרפ"ח
שהעתיקו הרה"ג רצ"י מיכלזאהן מועד הרבנים
דעיר ורשה, מפנקס הרב הג"ל. וז"ל הכרת:
ראה ראיתי ברוע המנהגים הגרועים
בקהלתינו הקדושה הנוגעים לגופי תורה
אשר לא שיערום אבותינו ואבות אבותינו,
ולמען לא יהי' הקולר תלוי בצוארי, כי יש
בידי למחות על כן נתתי אל לבי להסיר
אבן הטועים לאט לאט, ראשונה היא אשר
זה שנים מועטים יש הרבה שמאחרים ברית
מילה עד בין השמשות. או קודם לו כמעט
קט ועוברים בשאט נפש על אזהרת חז"ל
להיות זרין לכל דבר מצוה. וזה נאמר ביחוד
אצל מצות מילה ביו"ד סי' רס"ב. ומצינו
בתוה"ק דמרע"ה נסתכן מפני שהתעצל
במצות מילה ונצמח מזה חילול שבת בעש"ק.
אף אם המילה היא קודם בה"ש. אוכלים
הסעודה ושותים סמוך לחשיכה ממש, אשר
זה אסור עפ"י הדין דחמור טפי, מדאסור
לקבוע סעודה מט' שעות ולמעלה כמ"ש
באו"ח סי' רמ"ט. דהרי גם בע"ש בבוקר
אי לאו דמילה א"א לעשות ביום אחר הי'
אסור כמו סעודת אירוסין ונשואין כדאיתא
בש"ע או"ח שם. א"כ בסמוך לחשיכה דחמור
טפי דהא אסור לקבוע סעודה מט' שעות
ולמעלה ג"כ אסור. דהא אפשר הי' למול

בבוקר כמנהג כל ישראל. ולכן דעתי אפי'
הזדמן אונס גמור שלא הי' באפשרי למול
עד סמוך לחשיכה, אסור לעשות סעודה
קבועה כיון שעפ"י עיקר הדין הוי זמן
המצוה בבוקר, אטו אירוסין ונשואין לא
מיירי בלא הי' יכול לעשות מקודם ואף
עפ"י כיון שעצם המצוה אין היום זמנו
דוקא. אסור. הי' בג"ד. ואין מגונה יותר
מזה לכנוס ביום השבת קודש במילוי כרס
מאכילה ושתי'. עכ"ל הכרוז

והנה הגם שבהכרוז לא נרמז מפורש שמו
של הרה"ק רל"א זצ"ל. בכל זאת נראה
בעליל שכוונת הכרוז הי' נגד הרה"ק הג"ל כי
כל התשובות שנכתבו להרה"ק הג"ל באותו
ענין כולם נכתבו בשנת תרכ"ה. באותה שנה
שנכרו הכרת בלובלין גם נאמנים עלינו דברי
עדותו של הגה"צ רמ"ח לאנדא זצ"ל בספרו ויעש
אברהם דף שפ"ה. וז"ל "ובימי עלומי מצאתי
מכתב מהרב הגאון ר' יהושע העשיל אשכנזי
ז"ל האבד"ק לובלין. שקרא מלא הרועים נגד
הרב הצדיק קדוש וטהור מהרי"ל איגר זצ"ל
מלובלין. שהתאחר בתפלתו עד קרוב לערב
וכתב לרבינו זקני זצ"ל (הוא הגה"ק מטשכינוב)
שישתדל למחות בו. ושאלתי את אאמ"ר גאון
יעקב זצ"ל (הוא הרה"ק ר') יעקב מיעזיב
ואמר לי שרבינו זצ"ל לא השיב דבר על
המכתב והוא ודן אותו גניזה" הרי אנו רואים
שהרב מלובלין הי' מערער על התנהגותו של
הרה"ק רל"א זצ"ל. והרה"ק הג"ל ברוב צדקתו
וענותותו חשש לכרוזו של הרב ופנה אז
בשאלתו לגאוני הזמן אם מותר לו להיות מוהל
או סנדק. גם אם בעל הברית הרוצה לכבדו.
רשאי לכבדו כיון שמוצא מוהל וסנדק אחרים
בעיר שימולו בבוקר.

והנה בס' מאיר עיני הגולה מכתב ל"ג מובא
מה שהשיב לו הגה"ק החי' הרי"מ
זצ"ל. ובתוך דבריו מביא בזה"ל "ולא מצינו
לשום א' מחכמים הראשונים והאחרונים שמי
שאינו מזרז את עצמו לא יעשה המצוה" ואם
רו"מ מתירא שאולי בתורת תקנה תיקן רבה
של לובלין ועשה איסור, אתמהא מאד על רוי"מ
דאם היו חסידים יראים מענינים כאלו לא

ימצאו בשום מקום מנוחה. ידוע שבתורת תקנה צריך להיות רוב העיר עכ"פ הת"ח, ושיהי' לצורך, ושיהי' לש"ש, גם פשוט שחדין כמו ב' ב"ד בעיר א', ומפורש בכל ת' הספרדים שא"א לקהל א' לתקן על קהל א' שום תקנה כתבתי להרב שיראה לעשות שלום, אקוה כי ישמע לדברי.

ובספר מאיר עיני הגולה אות תר"ד מביא שהחידושי הרי"ם זצ"ל הגם שהי' לו ידידות עם הרה"ג מלזבלין הנ"ל עכ"ז כתב אליו מכתב חזק בקול חוצב להבות אש שיראה לחדול מריב ותוכיחו מאד להזהר בנפשו מלפגוע בכבודו של ורה"ק למען לא יכזה מגחלתו, וגם להחסידיים בעיר לזבלין כתב שיאזרו חיל להצדיק את הצדיק ולעמוד לימינו ולראות שלא יוגרם לו שום צער ועג"ג ודבריו עשו פרי ובזמן קצר נעשה שלום והי' להרה"ק ר"ל זצ"ל מנוחה מכל רודפיו.

ובספר לבושו צדקה נדפס מה שהשיב לו הגה"ק ר' צדוק הכהן זצ"ל ותוכן דבריו שם כי הדבר ידוע ומבואר בפוסקים דמצוה מן המובחר עדיפא, ויש להשהות המצוה אפי' איזה ימים במצוה שאין זמנה עובר, כדי לעשותה מן המובחר ובדיוק יותר, וכ"ש איזה שעות מאחר שיודע שיעשנה אח"כ על צד היותר טוב, הרי הוא בזה זריז, והאיש קדוש, ידוע לכל, שכל מעשיו ומחשבתו לש"ש כל היום, ומה גם שעוסק כל הזמן בהכנותיו להמצוה ההיא, ודאי דזה בכלל זריון, וזריחותן של זריון שיזרזו להבין את נפשם מקודם לעשות המצוה כראוי ונכון וכך הוא חובתינו. והדבר פשוט שאם מתאחר על ידי זה איזה שעות, אינו בכלל שהי' מצוה, ואדרבא זריז ונשכר קרינן ליה, וממילא גם הבעל ברית מאחר שחייב לעשות את המצוה מן המובחר ביותר, ודאי צריך לעשותה על ידו שיהי' מן המובחר יותר, ולא יחוש לאחור זמנה עי"ז באיזה שעות, ודבר זה פשוט אצלי, ופוק חזי מה עמא דבר במדינתנו, רק לאשר נשאלתי מהרה"ק שליט"א להגיד לו דעתי עפ"י הלכה והתורה הנני כותב לו דעתי, כי יאחז צדיק דרכו לעשות המצוה בקדושה ובטהרה והמכבדו

יכבוד מן השמים, וטחור ידיים יוסף אומץ ויעשה חיל לעשות חצדק בגילתו, ויהי' בזה זריז ונשכר ומשכרתו כפולתו, ואחר חתימת הגה"ק ר"צ הכהן, באו עת"ח גם הרבנים דוב בעריש ראפופורט אבד"ק ראווא, שלמה אייבשיץ אבד"ק יחיפוף, שמואל אבד"ק ליסיבוק, ויהושע העשיל מענדעל-זאהן אבד"ק וינאוע (היא טשעכין).

ובספר אגרות סופרים מובא לשון השאלה עדין שנשלח, מהרה"ק ר"ל איגר לש"ב הגה"ק ר' שמעון סופר ז"ל ורה"ק רל"א מאריך בשאלתו בראיות שנצרך לעשות הכנות לכל מצוה, ורש"ס משיב לו ג"כ כנ"ל, הן אמת ויציב ונכון שכל המצוה את המצוה כדי לעשותה מן המובחר הרי זה זריז ונשכר ולשבח הוא גזכר וכו', ואחרי רואי שבמדינה זו מדקדקין הרבה לברר אחר מוהל אדם גדול קדוש ופרוש הבא בסוד ה' כל היכא דאפשר, אעפ"י שתאחר המצוה כמה שעות, יש לנו להביא רא"י לדבריהם מהמד"ר פ' נשא פ' י"א משה מל ואהרן פורע ויהושע משקה, הרי מפורש שנעשית המצוה ע"י גדולי ישראל אעפ"י שבלי ספק נמצאים אומנין מוהלים הרבה שהרי שבט לוי מלו במצרים, מ"מ לא עשו אלא הגדולים שבישראל, אעפ"י שע"כ נשתתהו הרבה בערלה המאוסה כמה שעות, שמה שתעשה ע"י גדולי ישראל קדושי עליונים הוי מעלה בגוף המצוה כי אדם גדול יודע לכוון לבו לשמים להסיר ערלת חלב עם ערלת הבשר, ומ"מ לא כל הרוצה לטול את השם יבוא ויטול לנפשו, אמנם מע"כ בן דודי המעוטר בעטרה זו מצדיקי וגדולי הדור וזכות אבותיו מסייעתו, לא תרפנה ידיו להחזיק בקדושתו מפני המלעיגים חלילה, זה תוכן דבריו של הגה"ק רש"ס זצ"ל, וגם לרבינו הנ"ל זצ"ל פנה ורה"ק רל"א זצ"ל בשאלתו הנ"ל ועי' השיב לו את תשובתו זו.

(ב) עי' בס' נחמד מזהב הנ"ל פ' וירא.
(ד) בס' שערי אריה דף ל"ג מביא שחרח"ק רל"א זצ"ל אמר פעם בשלחנו הטהור הכנה

דמיון גדול יותר מגוף קיום המצות, יען כי המצות גופא נצרך שיחי' בזכות ובבחיירות בלי שום פגית ומי יאמר זכיתי לבי, משא"כ בעת ההכנה בודאי כל אחד מישראל מכין ומוכן הוא לקיים המצות בתכלית השלימות הנרצח מאתו יתברך שמו, ואח"כ בא אליו חסיד אחד וסיפר לפניו ששמע מחרבי מקאצק זצ"ל שפי' כן עה"ס (תהלים פ"ט, ז') כי מי בשחק יערוך לה', דעיקר הכנה מבקשים בשמים מן האדם וזאת היא עיקר עבודה, אבל מלאך אינו צריך הכנה, והיה נהנה מאד מדבריו הקדושים, ופי' בזה דברי המשנה (אבות פ"ד מ"ב) שמצות גוררת מצות, פי' מצות גוררת, א מצות וואס שלעפ"י זיך, מצות, איז אויך אמצות, זאת אומרת ההמתנה וההכנה למצות מה שמושך זמן רב גם זאת היא מצות.

סימן ב.

ב"ה י' למב"י תרכ"ח לס"ק קאליש

לכבוד הרב הגאון הגדול חריף ובקי ע"ה
כ"ש מ"ה אברהם ג"י אבדי"ק קראשנע-
וויץ (א)

יקרת מכתבו קבלתי, ובדבר הספק שנסתפק לו במי שנתחייב ברבית באופן המותר כגון מנכרי או לנכרי, אם החיוב מתחיל משעת ההלוואה או החיוב מתרבה עליו בכל יום ויום, והנה בזה נראה לענ"ד ברור דאין החיוב מתחיל משעת ההלוואה, וראי' מגמרא (ב"מ דף ע"ב) ישראל שלוח מעות מהנכרי ברבית וקספן עליו במלוח ונתגייר. אם קודם שנתגייר וקספן עליו במלוח גובה את הקרן ואת הרבית, ואם לאחר שנתגייר וקספן עליו במלוח גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית, ואם איתא דהחוב מתחיל תיכף, תמיד גובה את הקרן ואת הרבית כיון שהחיוב מתחיל עוד בגויותו, כאשר הי' הסי' בתשובת המיוחסת לתרמב"ן סי' רכ"ג דגתחייב תיכף בכל הסך חמן הוא דארווח לי', וכן איתא במרדכי ב"מ שתביא בשם הראב"ן דאם ישראל ערב לגוי נתחייב

בקרן ולא ברבית דלענין רבית הוי כמו ערב שלא בשעת מתן מעות, ואם זקף הרבית עם הקרן הוי הכל כמו בשעת מתן מעות דחשיב הכל קרן והביא ראי' מגמרא זו מנכרי שנתגייר ויעיי"ש בירד סי' ק"ע ס"ב בהגיה ובשי"ך סק"ה, מכ"ז מבואר דאי' לומר שנתחייב תיכף בכל הרבית, אך שנתרבה בכל יום אם לא היכא דקספן במלוח, דאלי"כ אין חילוק בזקפן במלוח או לא זקפן, ומה שהביא כ"ת דברי הרשב"א מובא בב"י ח"מ סי' ק"ד ח"ל, כתב הרשב"א שאלת שנים שזלו לגוי בזאח"ו ואין ביד הגוי כדי לזה ולזה וכשבא ראובן המוקדם לגבות שטרו קרן ורבית, טען שמעון קרן זה ורבית שהרוחת קודם אתה נוטל ומן המותר אגבה קרן חובי לפי שלא חל חוב הרבית מזמן השטר אלא בכל יום ויום מתרבה וכו'. תשובה אין בדברי שמעון כלום לפי שמזמן השטר חייב עצמו בכל הרבית שיעשו מעותיו ובהדיא שנינו (כתובות ק"א) גבי פוסק לזון את בת אשתו שנונית מנכסים משועבדים אע"פ שמוזנות דבר יום ביומו נתחייב בהם אלא שהשעבוד חל עליו משעה שקבל עליו המזונות וכו', וכתב כ"ת דמבואר מדברי הרשב"א הללו שנתחייב תיכף ברבית, אמנם דבריו סותרים לדבריו בתשובתו המיוחסת לתרמב"ן סי' רכ"ג ח"ל שם, אלא אי ק"ל דהא קשה (ונראה דקאי על מה דקאמר בריש דבריו דיכול ישראל להיות ערב לישראל אחר עבד גוי כל שגוף נתחייב חל על הגוי דתיכף חל החיוב עם הרבית הוא נעשה ערב עליו בעד הכל) דכל שלוח מאה במאה ועשרים לשנה אע"פ שנתחייב עכשיו במאה ועשרים אין אומרים דמשעת כתיבת השטר זכה בכל העשרים וזמן הוא שהרווח לו עד סוף השנה אלא ישנה לשכירות מעותיו מתחילה ועד הסוף ויום יום מרויח לפי חשבון, ומכאן נסתפק לי זה כמה, רבית הכתוב בשטר אם אפשר לזכותו במכר או במתנה בלל לפי שהוא במלוח על פה לפי שאין בכתב, מפני שלא נתחייב בכל המלוח בשעת כתיבת השטר, ודקדקתי מזה דאמרינן פרק יש נוהלין (כ"ב קכ"ד) שלחו מתם בכור נוטל פי שנים במלוח